

Uygulamalı Davranış Analizi

İpuçları

UYARAN KONTROLÜ VE BİÇİMLENDİRME

O

D

S (PEKİŞTİREÇLER)

Uyaran kontrolü

Biçimlendirme

Yardımlar

Çevrenin davranış üzerindeki etkisini düşünerek, davranışlar (öğrencinin tepkisi) ortaya çıkmadan önce ne yapılır? Sorusu yanıtlanacak...

Davranış ile davranış öncesi arasındaki ilişki öğrenilmiştir.

1.Var olan Davranışların Uyaran Kontrolüne alınması

Ayırt etme / Ayrımlı pekiştireç

Çocuğa bir uyaran / bir grup uyaran verildiğinde, olumlu pekiştireçle sonuçlanan davranış ortaya çıktığında, bu uyaranlar AYRIMLI UYARAN olarak adlandırılır.

İkinci bir uyaran / bir grup uyaran verildiğinde, aynı davranış sergilendiği zaman pekiştirilmiyorsa, o uyaran AYRIMLI UYARAN değildir.

Bir süre sonra pekiştirilen davranışlarla sonuçlanan uyaran, artık güvenilir bir şekilde bireye sunulduğu her seferinde davranışın sergilenmesine yol açar.

Ayrımlı pekiştirme yolu ile AYIRT ETMENİN öğrenimi

- 1.Hangi uyaran varken hangi davranış kontrol altında olacak?
- 2.Uyaran kontrolü için gerekli fiziksel sosyal düzenlemeler.
- 3.İstendik davranış sonucunda hangi pekiştireç verilecek?
- 4.Gelişmeler hangi kayıt tekniği ile kayıt edilecek?

ÖZET

Ayrımlı uyaran / istendik davranış / pekiştirme

Uyaran yok / istendik davranış / pekiştirme yok

Ayrımlı uyaran / istendik tepki yok / yardım / istendik tepki / Pekiştireç

YARDIM / İPUCU

İpucu : Sözel yardım (cue)

Yardım: Fiziksel yardım (prompt)

Yardım,

- *Yardım, doğru tepkinin ortaya çıkması için kullanılır. Doğru tepkiyi ortaya çıkarmayan yardım yardım değildir, yanlış yardımdır.
- *Bir çok becerinin öğretilmesinde kullanılır.
- *Yardım çocuğa / beceriye / öğrenmenin aşamasına uygun olmalıdır.
- *Beceri kazanıldıkça yardım azaltılmalıdır.

Yardımlar türleri:

Doğal yardım: Hedef davranıştan önce ortaya çıkan çevresel uyarandır. Her zaman tercih edilir.

Yatak düzeltme / yataktan kalkma (yatağını düzelt!)
Sınıftan çıkmak / zilin çalması

*Çocuğun suni olan / dışarıdan verilen yardımlarla daha az bağımlı olması yetişkinin davranışı kontrol etmesini kolaylaştırır.

Sözel yardım: En yaygın kullanılan yardım türü.

Hedef davranış: Yatma saati gelince yatmak.

Yönerge: Yatma vakti demek / saatin 09:00 olması

Sözel yardımlar: Odana git / pijamanı giy / yatağına gir / yataktan kalkma..

Model olma yardımı:

- * Model olmadan önce çocuğun modele dikkat etmesi sağlanmalıdır.
- * Çocuğun davranışı hemen taklit etmelidir.(taklit becerisi yoksa!!)
- * Model olunan davranış, kısa / küçük ve basit bir davranış olmalıdır.

İşaret yardımı:

- * Yönerge “odana git” ise işaret yardımı

Fiziksel yardım:

- * En güçlü yardımdır.
- * Davranış kazanıldıkça olabildiğince çabuk diğer yardımlarla yer değiştirmelidir.

Fiziksel model olma işaret sözel doğal

Yardımanın geri çekilmesi

- * Yardım çocuğun dikkatini uyararak / yönerge üzerine çekmelidir.
- * Yardım olabildiğince zayıf olmalıdır.
- * Öğretilen beceri ve çocuğa uygun yardım seçilmelidir.

Yardımanın geri çekilmesi: Doğru tepki yardım ile ortaya çıkıyorsa, bu tepki uyaran kontrolü altında değildir.

★ Doğru tepkiler uyaran ile yardımsız ortaya çıkmalıdır.

★ Yardımlar hemen geri çekilmez yavaş yavaş / aşamalı olarak geri çekilmelidir / AZALTILMALIDIR.

★ Yardımlar farklı yöntemlerle geri çekilebilir / SİLİKLEŞTİRİLEBİLİR

a. Yardımın azaltılması (sistemik azaltma)

b. Fiziksel yardımın azaltılması

c. Yardımın geciktirilmesi (sözel + görsel yardım için)

d. En az yardımın sunulması